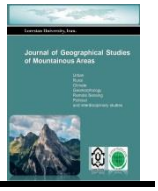
Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas 14 (2023) 65-78

Online ISSN: 2717-2325

Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas

journal homepage: http://www.gsma.lu.ac.ir

Research Paper

Investigating the impact of neoclassical facades on the quality of the Cityscape and City Image from the citizens' point of view (case study: Niavaran neighborhood of Tehran)

Arshia Allahyari[a], **Majid Shahbazi**[b*], **Zohreh Torabi**[b]

[a] Ph. D Candidate, Department of Architecture, Zanjan branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

[b] Ph. D, Assistant Professor, Department of Architecture, Zanjan branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 10 September 2022;

Accepted: 03 December 2022

Available online 06 August 2023

Keywords:

Cityscape and City Image,

Neoclassical style,

Perceptual and Visual component,

Objective and subjective dimension,

Quality improvemen

ABSTRACT

Today, the importance of the Cityscape and City Image on the one hand and the developments of the last few decades in the materials and the variety of styles and the speed of construction on the other hand, have made it more necessary to pay attention to the facade and the organization of urban facades among contemporary architects and urban planners. Considering the tendency of citizens towards neoclassical style and the prevalence of so-called Roman facades in metropolises, especially Tehran metropolis, the current research aims to evaluate such facades and examines their impact on the quality of the Cityscape and City Image in Niavaran neighborhood of Tehran. This research, which is an applied research, based on library studies, observation and field observations, was prepared by a survey method. The analyzed indicators in two objective and subjective dimensions and functional, perceptual and visual components have been provided to the statistical sample in the form of questionnaires. The data analysis shows the impact of the research indicators on the quality of the Cityscape and City Image. This effectiveness in the objective dimension is much higher than the subjective dimension, so that the average ranking of the indicators of the objective dimension, except for the safety index (2.91), have all obtained values higher than (3). However, among the indices of the mental dimension, this value fluctuates between the numbers (3.2) and (3.6), and only the "balance and symmetry" index with an average rating of (4.3) has the highest score have given. The results of this research show that the view and appearance of the residents of the neighborhood and observing citizens have a greater impact on the quality of the Cityscape and City Image than what they conjure up in their minds. Therefore, paying attention to lighting, decorations, color, form and complexity of the facade is in the priority of their importance, and the indicators of identity and meaning, balance and symmetry, understanding of composition and harmony of the facade are placed in the last ranks of importance. But what seems essential in improving the quality of the Cityscape and City Image in Niavaran neighborhood is the need to simultaneously emphasize the functional, perceptual and visual components.

1. Introduction

Architecture, as physical manifestation of a society's culture, throughout history, besides being affected by cultural interactions, political changes and social reforms, has also influenced the behavioral patterns of society's people. An example of this influence can be seen in the facade of urban buildings, which have found a disjointed structure in recent years. Considering people's acceptance of neoclassical (Roman) facades and the increase of this type of facade construction in metropolises, the current research seeks to investigate the causes of citizens' tendency to use Roman facades in buildings. In this research, based on the definitions and conceptual dimensions of Cityscape and City Image provided by different thinkers, view and urban landscape are classified into two objective and subjective dimensions and three visual, perceptual and functional indicators. These indicators, which are derived from theoretical foundations and previous studies, are: performance index: adaptability to climate and safety; Perceptual index: simplicity and complexity, composition and harmony, identity and meaning, legibility, balance and symmetry; Visual index: scale and visual proportions, beauty and attractiveness and harmony. With the aim of improving the quality of the Cityscape and City Image in Tehran, the current

*Corresponding Author.

Email Adresses: allahyari.arshia@yahoo.com (A. Allahyari), majidshahbazi57@gmail.com (M. Shahbazi), zohrehtoraby@yahoo.com (Z. Torabi).

To cite this article:

Allahyari, A., Shahbazi, M., Torabi, Z. (2023). Investigating the impact of neoclassical facades on the quality of the Cityscape and City Image from the citizens' point of view (case study: Niavaran neighborhood of Tehran). Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas, 4 (14), 65-78.

Doi:10.52547/gsma.4.2.65

research tries to identify the residential complexes with neoclassical facades in the Niavaran neighborhood of Tehran, to look at the pathology of the City Image from the perspective of the residents of this neighborhood and the observers of these facades, And it seeks to answer the following questions: 1- What is the status of the three indicators of the quality of Cityscape and City Image (functional, perceptual and visual) in Niavaran neighborhood? 2- What effect does the spread of neoclassical (Roman) facades have on the quality of the Cityscape and City Image?

2. Methodology

This research is an applied research; its data collection is based on library studies, observation and field observations. The research method is based on the use of quantitative and qualitative methods (mixed analysis) and the statistical population of the research consists of 9591 residents of Niavaran neighborhood in Tehran. Based on this and using Cochran's formula, the statistical sample of the research was calculated and determined by the number of 370 people. After identifying the residential buildings with neoclassical view in the field visit of the studied area and extracting the indicators of the quality of the Cityscape and City Image from the theoretical bases and collecting the required information, the analysis of the information has been carried out quantitatively using spss software. The questions of the questionnaire are designed in such a way that at first closed questions include personal characteristics (such as age, gender, education, etc.) had Then, the questions related to the effect of the functional, perceptual and visual components of neoclassical facades on improving the quality of the Cityscape and City Image in Niavaran neighborhood were raised separately based on the five-point Likert scale and people were asked to express their opinion about it.

3. Results

The analysis of the completed questionnaires shows the impact of the investigated indicators of the research on the quality of the Cityscape and City Image. This effectiveness in the objective dimension is much higher than the mental dimension. So that the average rank of the objective dimension indices except the safety index (2.91) have all obtained values higher than (3). However, among the indicators of the mental dimension, this value fluctuates between the numbers (3.2) and (3.6), and only the "balance and symmetry" index with an average rating of (4.3) has the highest score have given.

4. Discussion

Based on the values obtained from the responses of the citizens, the "lighting" index of the facades has the highest rank in terms of the average rank among the objective dimension indices. This means that the respondents consider its role in improving the quality of Cityscape and City Image more important than other indicators. Also, the indices of "door and window form", "decoration of walls and building facades" and "scale and visual proportions" respectively have an average rank of (4.2), (4.16) and (4.13) the next ones are affected. However, the "Safety" index with an average rating of 2.91 and having the lowest score, from the citizens' point of view, ranks last in terms of importance and impact in improving the quality of Cityscape and City Image. In terms of the influence of the objective dimensions of neoclassical facades on the quality of the Cityscape and City Image. The "balance and symmetry" of the neoclassical views in improving the quality of the Cityscape and City Image with a score of 3.4 has the highest rating and the "identity and meaning" index with a score of 2.3 has the lowest rating. Have given. In other words, from the point of view of the citizens, the balance and symmetry of the facade have a greater role than other indicators of the subjective dimension in improving the quality of the Cityscape and City Image, while they consider the role of the identity and meaning of the facade in improving the quality of the Cityscape and City Image to be less important.

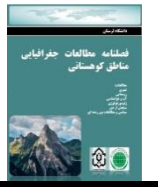
5. Conclusion

In a general conclusion, it can be stated that from the point of view of the citizens, the indicators of both objective and subjective dimensions have an effect in improving the quality of the Cityscape and City Image, while this effectiveness is different among the indicators. According to citizens, objective indicators play a greater role than subjective indicators. Considering that the elements in the neoclassical facades mentioned in the previous sections cover more objective indicators than mental indicators, this can confirm the findings of the research. Residents of the neighborhood and citizens observing these types of views believe that the image they see and the view they see has more impact than what they associate in their minds. Therefore, attention to lighting, decorations, color, form and complexity of the facade is given priority, and the indicators of identity and meaning, balance and symmetry, understanding of composition and harmony of the facade are placed in the last ranks of importance.

Knowledgments

This article is extracted from a Ph.D. thesis of the first author Arshia Allahyari entitled "Explaining the causes of people's desire for neoclassical architecture and facade in recent decades (case study: Niavaran, Teharn)" is under the guidance of Dr. Majid Shahbazi and consulting with Dr. Zoherh Torabi in Zanjan Islamic Azad University.

سال چهارم، شماره دوم (پیاپی ۱۴)، تابستان ۱۴۰۲، ۷۸-۶۵.

شاپای الکترونیکی: ۲۳۲۵-۲۷۱۷

فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی

http://www.gsma.lu.ac.ir

دانشگاه لرستان

مقاله پژوهشی

بررسی تأثیر نماهای سبک نئوکلاسیک بر کیفیت سیما و منظر شهری از دیدگاه شهروندان (موردمطالعه: محله نیاوران تهران)

ارشیا اللهیاری، مجید شهبازی*[۲]؛ زهره ترابی[۲]

[۱] دانشجوی دکترا، گروه معماری، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

[۲] استادیار، گروه معماری، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

چکیده

امروزه اهمیت موضوع نما و منظر شهر از یکسو و تحولات چند دهه اخیر در مصالح و تنوع سبک‌ها و سرعت ساخت‌وساز از سوی دیگر، لزوم توجه به‌نما و ساماندهی نماهای شهری را در میان معماران و شهرسازان معاصر بیش‌ازپیش ضروری نموده است. با عنایت به گرایش شهروندان به سبک نئوکلاسیک و رواج نماهای موسوم به نماهای رومی در کلان‌شهرها به‌ویژه کلان‌شهر تهران، تحقیق حاضر باهدف ارزیابی چنین نماهایی، به بررسی تأثیر آن‌ها در کیفیت سیما و منظر شهری در محله نیاوران تهران می‌پردازد. این تحقیق که یک تحقیق کاربردی، مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهده و برداشت میدانی بوده، به روش پیمایشی تهیه‌شده است. شاخص‌های موردبررسی در دو بعد عینی و ذهنی و مؤلفه‌های عملکردی، ادراکی و بصری در قالب پرسشنامه‌هایی در اختیار نمونه آماری قرارگرفته است. تجزیه‌وتحلیل داده‌ها نشان‌دهنده تأثیر شاخص‌های تحقیق بر روی کیفیت سیما و منظر شهری است. این تأثیرپذیری در بعد عینی به‌مراتب بالاتر از بعد ذهنی بوده، به‌طوری‌که میانگین رتبه‌ای شاخص‌های بعد عینی به‌جز شاخص ایمنی (۲/۹۱) همگی مقادیری بالاتر از (۳) را کسب نموده‌اند. حال‌آنکه در میان شاخص‌های بعد ذهنی این مقدار بین اعداد (۳/۲) الی (۳/٦) در نوسان است و تنها شاخص «تعادل و تقارن» با میانگین رتبه‌ای (٤/۳) بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد تصویر و ظاهرنمایی که ساکنین محله و شهروندان ناظر مشاهده می‌کنند، نسبت به چیزی که در ذهن آن‌ها تداعی می‌کند، تأثیر بیشتری در کیفیت دهی به سیما و منظر شهری دارد. ازاین‌رو توجه به نورپردازی، تزیینات، رنگ و فرم و پیچیدگی نما در اولویت اهمیت آن‌ها قرار دارد و شاخص‌های هویت و معنا، تعادل و تقارن، درک ترکیب و هارمونی نما در رده‌های آخر اهمیت قرار می‌گیرد؛ اما آنچه در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری در محله نیاوران ضروری به نظر می‌رسد لزوم تأکید هم‌زمان بر مؤلفه‌های عملکردی، ادراکی و بصری است.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله:
۱۴۰۱/۰۶/۱۹

پذیرش نهایی:
۱۴۰۱/۰۹/۱۲

تاریخ انتشار:
۱۴۰۲/۰۵/۱۵

واژگان کلیدی:
سیما و منظر شهری،
سبک نئوکلاسیک،
مؤلفه ادراکی و بصری،
بعد عینی و ذهنی،
ارتقای کیفیت.

*نویسنده مسئول:

پست الکترونیک نویسندگان: allahyari.arshia@yahoo.com (الف، اللهیاری)؛ majidshahbazi57@gmail.com (م، شهبازی)؛ zohrehtoraby@yahoo.com (ز، ترابی).

نحوه استنادهی به مقاله: اللهیاری، ارشیا؛ شهبازی، مجید؛ ترابی، زهره (۱۴۰۲). بررسی تأثیر نماهای سبک نئوکلاسیک بر کیفیت سیما و منظر شهری از دیدگاه شهروندان (موردمطالعه: محله نیاوران تهران) فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی. سال چهارم، شماره ۲ (۱۴)، صص ۷۸-۶۵.

Doi:10.52547/gsma.4.2.65

۱. مقدمه

درگذشته ساختمان‌های شهر، نه‌تنها از جنبه انفرادی و معطوف به خود، زیبا و مطابق با اصول زیباشناختی بصری طراحی می‌شدند، بلکه در کمال احترام به اطراف، درزمینه طرح خود جای می‌گرفتند؛ اما امروزه با ظهور مفاهیم و عناصر مدرنیته، شهرسازی ایران، مانند بسیاری مسائل دیگر، با سرعت‌های متفاوت در دوران مختلف، دستخوش تغییراتی شد، به‌گونه‌ای که در سال‌های اخیر، روند شکل‌گیری و طراحی آن‌ها کلیتی ناهماهنگ و غیرقابل ادراک را به وجود آورده و به ناخوشایندی، عدم انگیزش و ناآرامی بصری منجر شده است (Mahdovinejad,2012 & Kamel Nia).

جداره‌های شهری، یکی از عرصه‌های عمل طراحی شهری هستند که در ارتباط زیادی با ناظرین قرار می‌گیرند، به عبارتی این سطوح ویترینی هستند که به دیده ناظر می‌آیند و از این رهگذر ارتباط بصری زیادی با ناظرین برقرار می‌کنند؛ بنابراین درصورتی‌که این سطح‌ها، واجد ارزش‌های بصری هماهنگ بافرهنگ و هویت باشد، ضمن آنکه توسط استفاده‌کننده فضا درک می‌شوند، واجد هویت متمایز بصری و ارزش‌های زیبایی شناسانه خواهند بود و به‌این‌ترتیب نوعی آرامش بصری را برای ناظرین فراهم می‌آورند. درست در نقطه مقابل، اگر نماها فارغ از ارزش‌های بصری و درعین‌حال هویتی، طراحی شوند و یا در فرایند طراحی معماری به‌عنوان آثاری مستقل از زمینه در نظر گرفته شوند، درنتیجه به بستری ناهماهنگ، واجد اغتشاش بصری تبدیل می‌شوند که به دلیل عدم هماهنگی نظم‌های موجود در هر اثر، زشتی دهشتناکی را خلق می‌کنند (Mohammadi,2019)

اگرچه همواره بخشی از یک نمای معماری، وجه معنایی آن بوده اما به نظر می‌رسد امروزه نمای ساختمان‌ها پیش از هر زمان دیگری در تنگنای معناگری قرارگرفته و درگیر مخابره هدفمند پیام، از کارفرما یا مالک به مخاطب اثر معماری شده‌اند. به‌عبارت‌دیگر، گویا هاله‌ای معنایی آن را فراگرفته و در حال تبدیل‌شدن به یک نشانه صرف است(Pahlavan et al,2018) . نگاهی اجمالی به ویترین پایتخت ناهماهنگی، اغتشاش و هویت بصری ناهمخوان با زمینه را نشان می‌دهد که ناشی از رواج معماری نئوکلاسیک است و این مساله اندیشیدن به آینده و چشم‌انداز بصری این شهرها و همچنین پیامدهای ناشی از آن را بیش‌ازپیش ضروری می‌نماید. نماسازی‌های موسوم به نمای رومی که برخاسته از گرایش مردم به سوی فرهنگ بیگانه بوده و معلول خودنمایی و فخرفروشی است (Safavi, 2018) و زاییده تفکر معماران، سازندگان و مالکان سودجویی است که با ظاهر آرایی خانه‌های جدید تنها به فکر سود و منفعت شخصی خود هستند و اغلب به ارتقا کیفیت ساختمان‌سازی توجهی نمی‌کنند (Abbasi, 2016). از سوی دیگر شهروندان نیز در ساخت ساختمان‌ها بیش از هر چیز به‌نما و تزئینات خانه اهمیت می‌دهند ولی در مقابل به ایمنی و مقاوم‌سازی ساختمان توجه چندانی نمی‌شود. درحالی‌که مواردی ازجمله اتصال دیوارها و اجزایی غیر سازه‌ای با ستون‌ها در ساختمان بسیار مهم است و عدم رعایت مسائل ایمنی می‌تواند آسیب‌زا باشد (Yousefi Kho, 2014) .

در این میان، قوانین مصوب نما در ایران، در سده اخیر نشان می‌دهد که اکثر این قوانین در دوره‌ای خاص و به‌صورت مقطعی جهت حل مشکل زمانی خاص ظاهرشده و تا به امروز شهر را دچار مشکلات فراوانی کرده است. درواقع وضعیت قوانین نما گاه‌وبیگاه و به بیانی تصادفی بوده است و برحسب دغدغه مندی مدیریت شهری در زمان‌هایی، نمای شهری مسئله شده است به‌گونه‌ای که شکاف عمیقی در سیر تصویب قوانین به چشم می‌خورد. حتی اکنون نیز باوجود تبیین مسئله نما و آشفتگی آن، اراده قوی در این زمینه دیده نمی‌شود (Golipour et al, 2020) . این در حالی است که با توجه به توقعات عملکردی و ادراکی که از نمای شهری انتظار می‌رود، این وجه از شهر که در دید روزمره شهروندان است، باید واجد ارزش‌های بصری بوده و نوعی این‌همانی با فضا به وجود آورد.

بررسی ابعاد طراحی شهری یا نمایانگرهای حمل‌کننده کیفیت طراحی شهری از دید کارمونا[1] نشان می‌دهد که نمای خیابانی قابلیت بررسی در ابعاد بصری یا منظر عینی را دارد. کارمونا و همکارانش چندین بعد را به‌عنوان زمینه‌های تأثیرگذار طراحی شهری معرفی کردند، این زمینه‌ها، بسترها یا محمل‌هایی برای بروز کیفیت‌های طراحی شهری هستند. این ابعاد مشتمل بر ابعاد زیست‌محیطی، زمان، ادراک، ریخت، اجتماع، عملکرد و بصری هستند (Carmona et al, 2003). همان‌طور که کارمونا در

۱ Carmona

کتاب خود بیان می‌کند، بعد بصری یا منظر عینی مشتمل بر ابعادی از فضاهای شهری می‌شد که در معرض دید استفاده‌کنندگان و ناظران قرار می‌گیرد و مترتب بر وجوهی چون منظر در مقیاس‌های مختلف و نما می‌باشد. درعین‌حال کیفیت‌های چون زیبایی و تناسبات بصری ازجمله کیفیت‌های مورد انتظار در این بعد است (Amanpour et al, 2020).

بدین ترتیب همان‌طور که بیان شـد، نمای خیابانی یکی از زمینه‌های قابل‌بررسـی در بعد بصـری در میان سـایر ابعاد قابل‌سنجش و بررسی در طراحی شهری و فضاهای شهری است. در کنار بعد بصری با منظر عینی، نمی‌توان بعد ادراکی یا منظر ذهنی را نادیده انگاشت .به عبارتی ادراک استفاده‌کنندگان فضا و ناظرین، موضـوعی جدانشـدنی برای خلق یک نمای مطلوب اسـت؛ بنابراین درصـورتی‌که نما برای ناظرین قابل‌درک یا رمزگشـایی نباشـد، مطلوب نخواهد بود (Mirzahosseini & Soltanzadeh, 2017) .

گوردن کالن[1]منظر شهری را هنر یکپارچگی بخشیدن بصری و سـاختاری به مجموعه سـاختمان‌ها، خیابان‌ها و مکان‌هایی که محیط شهر را می سازند، تعریف می‌کند و آن را هنر چگونگی برقراری ارتباطات بین اجزای مختلف سازنده کالبد شهر می‌داند (Cullen,1961). دیدگاه کالن از منظر شـهری بیشـتر ابعاد کالبدی منظر شـهری را شـامل می‌شـود. تأکید وی بیشـتر بر جنبه‌های بصری و عینی منظر شهری است.

کوین لینچ[2]سه عامل ادراکی، فیزیکی و عملکردی را در منظر شهری بااهمیت می‌داند(Linch,1960). وی با تائید نظریات کالن، جنبه ادراکی را به ابعاد منظر شهری اضافه می‌کند.

بهزادفر در فرهنگ «واژه‌نامه مفاهیم طراحی شهری» اجزای تشکیل‌دهنده منظر شهری را در سه بخش عوامل کالبدی، غیر کالبدی و فعالیت‌های انسانی موردبررسی قرار می‌دهد (Behzadfar,2008). پاکزاد؛ منظر را به‌عنوان فرستنده که اطلاعات متفاوتی را به انسان مخابره می‌نماید، تعریف کرده و اجزای آن را به دودسته فیزیکی / کالبدی و انسانی تقسیم می‌کند (Pakzad, 2004). گلکار؛ منظر را بخش متجلی و ملموس فرم معرفی می‌کند که در آن تبلور بصری، کارکردی و معنایی چیزهایی که فضا را شکل می‌دهند، دیده می‌شود (Golkar, 2004). کریمی نیز منظر شهری را فهم شهروندان از شهر می‌داند که به‌واسطه ادراک نمادهای آن (ابعاد کالبدی شهر) و تداعی معانی مرتبط با (ابعاد ذهنی و خاطره‌ای) صورت می‌گیرد و اهداف سه‌گانه منظر شهری را زیباشناختی، فرهنگی ـ هویتی و عملکردی معرفی می‌کند (Karimi Moshaver, 2007).

بررسی جایگاه نما و شناسایی اجزا و عناصر آن از دیدگاه نظریه‌پردازان داخلی نشان می‌دهد که اغلب صاحب‌نظران بر بعد بصری نما تکیه‌دارند و ابعاد ادراکی و عملکردی را کمتر مدنظر قرار داده‌اند. جدول (۱) جمع‌بندی نظریات مطرح در طراحی نما را نشان می‌دهد.

جدول ۱. ابعاد مفهومی منظر شهری از دیدگاه نظریه‌پردازان

اندیشمندان	ابعاد مطرح‌شده
Linch	ادراکی، فیزیکی، عملکردی
Sullen	بصری و ساختاری
Sharifian Tani	عوامل طبیعی و عوامل مصنوعی
Seflid	عوامل عینی، عوامل ذهنی
Pakzad	فرم، عملکرد، معنا
Golkar	عوامل عینی، عوامل ذهنی و عوامل عاطفی
Mahmoudi	پایداری، هویت، زیبایی، وحدت
Abdollahkhan	بصری، کالبدی، فضایی، فعالیتی، هویتی، محیطی
Behzadfar	عوامل کالبدی، غیرکالبدی، فعالیت‌های انسانی
Karimi Moshaver	زیبایی‌شناختی، فرهنگی، عملکردی، هویتی
Farhodi & Teymouri	عوامل طبیعی و عوامل مصنوعی
Kiani & sardari	کالبدی، بصری، فرهنگی
Feizi & Asadpour	عینی (عواملی طبیعی و مصنوع)، ذهنی (رویدادهای فرهنگی، حوادث تاریخی، خاطرات، روابط، تعاملات انسانی)

Authors, 2020

در این پژوهش بر اساس تعاریف و ابعاد مفهومی سیما و منظر شهری ارائه‌شده توسط اندیشمندان مختلف، سیما و منظر شهری در دو بعد عینی و ذهنی و سه شاخص بصری، ادراکی و عملکردی طبقه‌بندی می‌شود. این شاخص‌ها که مستخرج از مبانی نظری و مطالعات پیشین است و مطابق جدول (۲) قابل‌ارائه است، هرکدام شامل مؤلفه‌های مربوط به خود می‌باشند:

جدول ۲. ابعاد، شاخص‌ها و مؤلفه‌های کیفیت منظر شهری

بعد	شاخص	مؤلفه
عینی	عملکردی	سازگاری با اقلیم
		ایمنی
	بصری	مقیاس و تناسبات بصری
		نورپردازی
		ریتم و هماهنگی

1- Gorden Cullen
2 Kevin Linch

		مصالح (جنس، رنگ و بافت)
		فرم در و پنجره
		تزیینات جداره‌ها و سردر بنا
ذهنی	ادراکی	سادگی و پیچیدگی
		ترکیب و هارمونی
		زیبایی و جذابیت
		هویت و معنا
		خوانایی
		تعادل و تقارن

Authors, 2020

مرور ادبیات و مطالعات پیشین در حوزه نما، نشان می‌دهد اکثر پژوهش‌هایی که در ایران انجام‌شده‌اند به مباحث مرتبط با زیبایی و ترجیحات نما پرداخته‌اند (Jam et al, 2018؛ Mohammadi Khakzand et al, 2017; Kholousi et al, 2012; ؛ ,2017 kasravi, 2016) و در رابطه با نمای نئوکلاسیک، مقالات موجود اغلب پیرامون تاریخ و علل پیدایش نمای نئوکلاسیک (Sangtarash et al, 2020; Zafarmandi & Imani, 2014) و همچنین تأثیر رواج این نماها در ابعاد مختلف (Montazer et al, 2018; Daneshjoo & Izadpanah, 2018; Karimi Azari et al, 2015) تهیه‌شده است که از میان آن‌ها، مطالعاتی که قرابت معنایی و موضوعی نزدیکی با تحقیق حاضر دارند، به شرح زیر ارائه می‌گردد:

در یک مطالعه نویسندگان به شناسایی و بررسی عوامل مؤثر در طراحی بدنه‌های شهری خیابان ولیعصر (عج) شهر قشم پرداخته‌اند و دراین‌ارتباط شاخص‌هایی را برای دو بعد زیبایی‌شناسی و زیست‌محیطی بیان کرده‌اند. نتایج تحلیل آن‌ها نشان داد که در بعد زیبایی‌شناسی از دیدگاه مردم و متخصصان، شاخص‌های تناسبات، تمیزی، تعادل و نظم در بعد عینی و دل‌بستگی به مکان، بامعنا بودن، آرامش، خوانایی و جذابیت نیز در بعد ذهنی، در اولویت ارزشیابی زیبایی نما قرار دارند. همچنین در بعد زیست‌محیطی از دیدگاه متخصصان، شاخص‌هایی همچون مقاومت مصالح در برابر رطوبت، فضای سبز به‌منظور ایجاد آسایش حرارتی، مصالح مقاوم در برابر دما و دیوار سبز و اکسیژن ساز، برای طراحی بدنه‌های شهری دارای اهمیت بالایی هستند (Khakzand et al, 2013).

در مقاله دیگری نویسندگان ضمن تلاش برای یافتن پاسخ این پرسش که «چگونه می‌توان از مؤلفه‌های مؤثر بر جداره‌های شهری در جهت ارتقای کیفیت زیبایی‌شناسی منظر شهری بهره برد؟» نسبت به بررسی و ارائه فرایند طراحی جداره‌های شهری خیابان احمدآباد مشهد اقدام کرده‌اند. نتایج حاصله نشان می‌دهد که ادراک بصری جداره‌های شهری به‌عنوان عضو تفکیک‌ناپذیر منظر شهری تأثیر چشمگیری بر کیفیت زندگی شهروندان دارد و لازم است که در فرایندهای طراحی با دقت بیشتری به این بخش از کیفیت‌های بصری-زیبایی شناختی پرداخته شود (Mousavi sarvine baghi & Sadeghi, 2015) .

در پژوهشی که کریمی آذری و همکارانش انجام دادند؛ به شناسایی مؤلفه‌های عینی و ذهنی مؤثر در طراحی نما در جهت ارتقاء هویت منظر شهری و افزایش حس تعلق شهروندان پرداخته‌اند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که شاخص‌هایی چون تناسبات، هماهنگی، رنگ، مقیاس، خطوط آسمان و ترکیب‌بندی در بعد عینی و معنی‌داری، آموزندگی و خاطره‌انگیزی در بعد ذهنی در طراحی نما تأثیرگذار هستند(Karimi azari et al, 2015).

در مطالعه دیگری نویسندگان با رویکردی متفاوت به تحلیل تأثیر رواج نماهای نئوکلاسیک در ارتقای هویت و حس تعلق به مکان پرداخته‌اند. آن‌ها تأثیر سن و جنسیت افراد را بر تمایل شهروندان به استفاده از نماهای نئوکلاسیک موردبررسی قرار داده‌اند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد از دیدگاه شهروندان عامل سن بر هویت و حس تعلق به مکان بیشتر از جنسیت افراد تأثیرگذار است. همچنین از دیدگاه گروه سنی میان‌سال مرد نماهای نئوکلاسیک در راستای هویت‌سازی است درحالی‌که طبق نظر گروه میان‌سال زن این نماها در مغایرت با هویت مکان هستند (Daneshjoo & Izadpanah, 2018).

در میان نویسندگان خارجی نیز، اوتابرتا و همکارانش؛ در مطالعه خود که باهدف بررسی کیفیت‌های محیطی با استفاده از تحلیل نمای کالبد و جداره‌های شهری انجام‌شده است، نشان داده‌اند که آنچه در محیط مصنوع موجب تأثیرگذاری بر ذهنیت و روان شهروندان می‌شود، نما و جداره ساختمان‌ها است. به عبارتی کالبد ساختمان‌ها تعیین‌کنندهٔ کیفیت محیط هستند. یافته‌های این پژوهشگران نشان می‌دهد که سبک معماری، رنگ مصالح، فرم و نحوهٔ طراحی ساختمان از بیشترین میزان تأثیرگذاری برخوردار هستند (Utaberta et al, 2012)

جنت و نیدیش؛ نیز در پژوهشی که باهدف شناسایی پارامترهای تأثیرگذار نمای ساختمان‌ها بر کیفیت‌های بصری- زیبایی‌شناختی انجام‌شده است، نشان می‌دهند که مردم برخی از انواع فرم‌های ساختمان و ویژگی‌های آن‌ها را به‌عنوان کیفیت‌های زیبا ترجیح

داده‌اند. این پژوهشگران همچنین دریافتند که بین کیفیت‌های بصری-زیبایی شناختی و ترجیحات کالبدی مردم با عملکردهای مورد انتظار همبستگی مثبت وجود دارد (Jennath & Nidhish, 2016)

همان‌طور که از مرور ادبیات موضوع مشهود است، در خصوص پیامدهای ناشی از گرایش به سبک نئوکلاسیک و نمای رومی مطالعات چندانی انجام‌نشده است. لذا پژوهش حاضر به‌منظور پر کردن این خلأ، در تلاش است تا در راستای ارتقای وضعیت و عملکرد کیفی منظر شهری در تهران گامی مؤثر بردارد. در این راستا نویسندگان، با شناسایی مجتمع‌های مسکونی دارای نماهای نئوکلاسیک در محله نیاوران تهران، به آسیب‌شناسی سیما و منظر شهری از دیدگاه ساکنین این محله و ناظرین این نماها می‌پردازند و در پی پاسخگویی به سؤالات زیر می‌باشند: ۱- شاخص‌های سه‌گانه سنجش کیفیت سیما و منظر شهری (عملکردی، ادراکی و بصری) در محله نیاوران دارای چه وضعیتی است؟ ۲- رواج نماهای نئوکلاسیک (رومی) در شهرها چه تأثیری در کیفیت سیما و منظر شهری دارد؟

۲. روش تحقیق

با عنایت به اینکه این تحقیق، یک تحقیق کاربردی است؛ جمع‌آوری اطلاعات آن بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهده و برداشت میدانی انجام‌گرفته است. روش تحقیق مبتنی بر روش کمی وده و جامعه آماری پژوهش را ساکنین محله نیاوران تهران به تعداد ۹۵۹۱ نفر تشکیل می‌دهند. محاسبه حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران انجام پذیرفته است. طبق این فرمول، اگر حجم نمونه با شکاف جمعیتی ۰/۵ محاسبه شود، معمولا p و q معادل ۰/۵ در نظر گرفته می شود. مقدار z معمولا ۱/۹۶ است و dمی تواند ۰/۰۱ یا ۰/۰۵ باشد. بنابراین اگر حجم جامعه آماری ۹۵۹۱ نفر باشد و مقدار خطای مجاز را ۰/۰۵ درنظر بگیریم . Z=1.96 p=q=0/5آنگاه طبق فرمول زیر ، حجم نمونه به تعداد ۳۷۰ نفر به دست خواهد آمد.

$$n=\frac{\frac{z^2pq}{d^2}}{1+\frac{1}{N}\left(\frac{z^2pq}{d^2}-1\right)}$$

پس از شناسایی ساختمان های مسکونی دارای نمای نئوکلاسیک در بازدید میدانی از محدوده موردمطالعه و استخراج شاخص‌های سنجش کیفیت سیما و منظر شهری از میان مبانی نظری و جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز، تجزیه‌وتحلیل اطلاعات به‌صورت کمی و با استفاده از نرم‌افزار spss انجام پذیرفته است. سؤالات پرسشنامه به نحوی طراحی گردیده که در ابتدا سؤالات بسته‌ای شامل مشخصات فردی (مانند سن، جنسیت، تحصیلات و ...) قرار داشت. سپس سؤالات مربوط به میزان تأثیر مؤلفه‌های عملکردی، ادراکی و بصری نماهای نئوکلاسیک بر ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری در محله نیاوران، بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت به‌صورت جداگانه مطرح‌شده بود و از افراد درخواست شد تا نظرشان را در این زمینه بیان کنند.

۲. ۱. معرفی محدوده مورد مطالعه

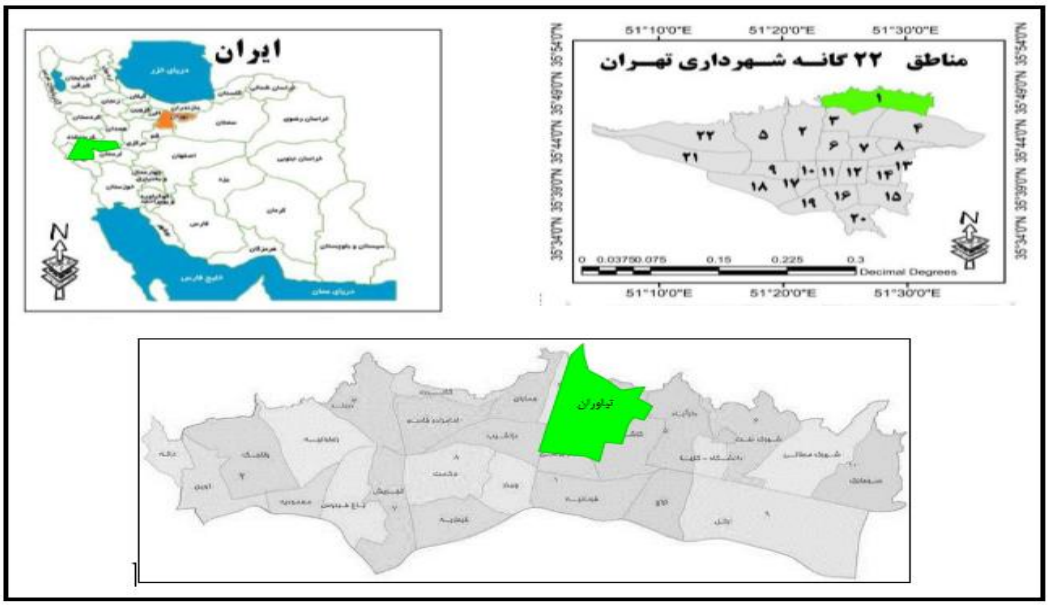
محدوده موردمطالعه این تحقیق، محله نیاوران شهر تهران می‌باشد که در محدوده منطقه یک در شمال شهر تهران واقع‌شده است. منطقه یک شهر تهران با مساحتی حدود ۴۸۱۶ هکتار از جنوب به بزرگراه‌های مدرس، صدر، چمران و بابایی، از شرق به جاده لشگرک و پارک جنگلی قوچک و از غرب به رودخانه درکه منتهی می‌شود (Tehran Municipality , 2018). این محله که با مساحتی معادل ۱۶۳۹۳۷۹ مترمربع در منطقه ۱ شهرداری واقع‌شده است، در دسته‌بندی‌های ناحیه‌ای و محله‌ای مشاور طرح تفصیلی منطقه در ناحیه ۴ قرار دارد و با محلات جماران، کاشانک و کامرانیه هم‌جوار است (Baft Shahr Consulting Engineers ,2004). شکل (۱) موقعیت جغرافیایی محله را در تقسیمات کشوری نشان می‌دهد.

۳. یافته‌های پژوهش

برای تجزیه‌وتحلیل داده ها، نیاز به روش‌های خاص آماری است. تجزیه‌وتحلیل داده ها مرحله‌ای است که داده‌های به‌دست‌آمده از مرحله جمع‌آوری داده ها جهت مقایسه و تجزیه‌وتحلیل در مورد فرضیه‌های پژوهش آماده می‌شود. در حقیقت، تجزیه‌وتحلیل داده ها، به دنبال به دست آوردن نتایجی درباره جامعه به‌وسیله مشاهده‌هایی که از جامعه استخراج‌شده است، می‌باشد.

همان‌گونه که در بخش‌های پیشین اشاره شد، در این تحقیق، شاخص‌های مستخرج از مبانی نظری، در قالب دو بعد عینی و ذهنی و سه مؤلفه عملکردی، ادراکی و بصری طبقه‌بندی شدند. پس از جمع‌آوری و استخراج اطلاعات پرسشنامه‌ها، به کمک نرم‌افزار spss در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی مورد پردازش قرار گرفت. ازآنجاکه این متغیرها، از نوع گسسته و داده‌های جمع‌آوری‌شده از نوع طبقه‌ای و رتبه‌ای بودند، در قسمت آمار

استنباطی، با در نظر گرفتن مفروضه‌های آماری و ماهیت داده‌های جمع‌آوری‌شده از آزمون مجذور خی استفاده شد.

شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی محدوده موردمطالعه (Saray-e- Mahaleh Niavaran ,2013)

۳-۱. یافته‌های توصیفی

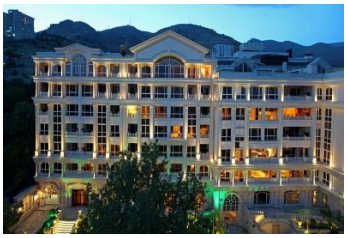
حجم نمونه این تحقیق ۳۷۰ نفر از ساکنان محله نیاوران تهران بودند که ۱۸۵ نفر از آن‌ها مخاطبان ساکن در ساختمان‌هایی با نمای نئوکلاسیک (رومی) بودند و ۱۸۵ نفر دیگر افرادی که در ساختمان‌هایی با نماهایی غیر از نمای نئوکلاسیک (رومی) زندگی می‌کردند. از این تعداد مخاطبان، ۶۲ درصد (۲۳۰ نفر) مذکر و ۳۸ درصد (۱۴۰ نفر) مؤنث بوده‌اند؛ ازلحاظ تحصیلات، ۵/۴ درصد این افراد (۲۰ نفر) زیر دیپلم، ۴ درصد (۱۵ نفر) دیپلم، ۱۳ درصد (۴۸ نفر) فوق‌دیپلم، ۵۰ درصد (۱۸۵ نفر) لیسانس و ۲۷/۶ درصد (۱۰۲ نفر) فوق‌لیسانس بوده‌اند. بررسی‌های میدانی در محدوده مطالعاتی تحقیق نشان می‌دهد که در این محله تعداد زیادی از ساختمان‌ها و مجتمع‌های مسکونی دارای نمای نئوکلاسیک می‌باشند. جدول (۳) نمونه‌هایی از این مجتمع‌ها را نشان می‌دهد که مشخصات نمای آن‌ها اعم از عناصر و اجزای معماری‌شان نیز مشخص‌شده است.

۳-۲. یافته‌های تحلیلی

پس از شناسایی شاخص‌ها در دو بعد عینی و ذهنی، می‌بایست تأثیر آن‌ها بر چگونگی کیفیت از سیما و منظر شهری از دید شهروندان موردبررسی قرار می‌گرفت. در این مرحله با عنایت به اینکه متغیرهای موردنظر ماهیت کیفی داشتند و داده‌های جمع‌آوری‌شده نیز از مقیاس رتبه‌ای برخوردار بودند، از آزمون نا پارامتری کای اسکوئر برای پاسخ به سؤالات استفاده شد. محاسبه این آزمون از طریق نرم‌افزار SPSS انجام گرفت. در این آزمون چنانچه سطح معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد می‌توان چنین قضاوت کرد که به‌احتمال ۹۵٪ بین دو متغیر رابطه وجود دارد. در این صورت فرض صفر که بر عدم رابطه تأکید می‌کند، رد می‌شود و اگر سطح معنی‌داری محاسبه‌شده کوچک‌تر از ۰/۰۱ باشد، در این صورت به‌احتمال ۹۹٪ بین دو متغیر رابطه وجود دارد.

جدول ۳. نمونه‌هایی از مجتمع‌های مسکونی سبک نئوکلاسیک

نام مجتمع مسکونی و مشخصات نمای آن‌ها	تصویر	نام مجتمع مسکونی و مشخصات نمای آن‌ها	تصویر

بام نیاوران سال ساخت: ۱۳۸۷ مشخصات نما: سرستون کورشی، فرم پنجره مدرن ساده، دارای سرایی ورودی با نمای سنگ گرانیت و سیمان		رز گاردن سال ساخت: ۱۳۸۹ مشخصات نما: فرم پنجره قوس‌دار ساده، دارای ستوری و سرایی ورودی، دارای نرده، با نمای سنگ گرانیت و سیمان	
بام مهماندوست سال ساخت: ۱۳۸۷ مشخصات نما: سرستون ساده، فرم پنجره قوس‌دار ساده، طرح نوارهای افقی، بالکن، احجام هرمی شکل قوس، با نمای سنگ گرانیت و سیمان		چناران پارک سال ساخت: ۱۳۹۰ مشخصات نما: سرستون کورنتی، فرم پنجره قوس‌دار ساده، طرح نوارهای افقی، بالکن، احجام هرمی شکل قوس، احجام پیشامده افقی، سرای ورودی، نمای سنگ گرانیت و سیمان	
بام جمشیدیه سال ساخت: ۱۳۹۰ مشخصات نما: سرستون کورنتی، فرم پنجره قوس‌دار ساده، طرح نوارهای افقی، بالکن، احجام هرمی شکل قوس، نمای سنگ گرانیت و سیمان		بام البرز سال ساخت: ۱۳۹۰ مشخصات نما: سرستون ساده، فرم پنجره قوس‌دار ساده، طرح نوارهای افقی، بالکن، احجام هرمی شکل قوس، احجام پیش‌آمده افقی، دارای ستوری و سرایی ورودی، با نمای سنگ گرانیت و سیمان	

Authors, 2020

بررسی پاسخ‌های شهروندان به تأثیر شاخص‌های بعد عینی نماهای نئوکلاسیک بر کیفیت سیما و منظر شهری نشان می‌دهد که از دیدگاه شهروندان، این شاخص‌ها در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری تأثیر زیادی دارند. جدول شماره (۴)، میزان تأثیر این شاخص‌ها را از دیدگاه شهروندان نشان می‌دهد. همان‌طور که در این جدول نیز مشاهده می‌شود، در بیشتر موارد، پاسخگویان نقش شاخص‌های مذکور را بالاتر از سطح میانگین اعلام نموده‌اند. بر اساس مقادیر به‌دست‌آمده از پاسخ‌های شهروندان، شاخص «نورپردازی» نماها بالاترین رتبه را ازنظر میانگین رتبه‌ای به خود اختصاص داده است. بدین معنی که پاسخگویان نقش آن را در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری نسبت به سایر شاخص‌ها مهم‌تر می‌دانند. همچنین شاخص‌های «فرم در و پنجره»، «تزیینات جداره‌ها و سردر بنا» و «مقیاس و تناسبات بصری» به ترتیب با میانگین رتبه‌ای (۴/۲)، (۴/۱۶) و (۴/۱۳) در رتبه‌های بعدی تأثیرپذیری قرار دارند. حال‌آنکه شاخص «ایمنی» با میانگین رتبه‌ای ۲/۹۱ و داشتن کمترین امتیاز، از دیدگاه شهروندان در رتبه آخر اهمیت و تأثیر در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری قرار دارد. نورپردازی مصنوعی، وجود نرده‌های صراحی جلوی پنجره‌ها، حفاظ‌های فلزی و فرفورژه، جزئیات و خطوط افقی، طرح‌های تزیینی در اشکال قوسی، لوزی، مثلث و همچنین ستون‌های طراحی‌شده شبه یونیک و سرستون‌های شبه کورنتی ازجمله عناصری هستند که در نماهای نئوکلاسیک به‌وفور دیده می‌شوند. ازنظر شهروندان وجود این عناصر در نما با ایجاد پیچیدگی و تنوع در جداره‌های شهری موجب ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری می‌گردند.

جدول ۴. میزان تأثیر شاخص‌های بعد عینی نماهای نئوکلاسیک بر سیما و منظر شهری از دیدگاه شهروندان

شاخص	میانگین رتبه‌ای	انحراف استاندارد	میانه (درصد)
سازگاری با اقلیم	۳/۱	۱/۰۷	۶۱
ایمنی	۲/۹۱	۰/۹۵۶	۴۹/۴
مقیاس و تناسبات بصری	۴/۱۳	۰/۹۴۹	۶۹
نورپردازی	۴/۳	۰/۸۱۵	۷۸
ریتم و هماهنگی	۴/۰۶	۱/۰۲	۷۳

مصالح (جنس، رنگ و بافت)	۳/۴	۰/۹۸۱	۶۵
فرم در و پنجره	۴/۲	۰/۸۸۴	۷۶
تزیینات جداره‌ها و سردر بنا	۴/۱۶	۱/۰۵	۷۲

Authors, 2020

تعیین رابطه معناداری بین متغیرها (شاخص‌های بعد عینی و ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری) در جدول (۵) ارائه‌شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ازنظر پاسخگویان بین همه متغیرهای مستقل (شاخص‌های بعد عینی) با متغیر وابسته (کیفیت سیما و منظر شهری) با حداقل سطح اطمینان ۹۵٪ درصد ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به پاسخ‌های جدول شماره (۴) می‌توان دریافت که شاخص‌های بعد عینی بر کیفیت سیما و منظر شهری تأثیر زیادی دارد. البته مقدار تأثیر هرکدام از شاخص‌ها باهم متفاوت است. به‌طوری‌که ازنظر پاسخگویان شاخص «نورپردازی» با ۷۸٪ درصد بیشترین و شاخص «ایمنی» با ۴۹/۴٪ درصد کمترین تأثیر را در کیفیت سیما و منظر شهری دارد.

جدول ۵. میزان تأثیر شاخص‌های بعد عینی نماهای نئوکلاسیک بر سیما و منظر شهری از دیدگاه شهروندان

شاخص	کای اسکوئر	درجه آزادی	سطح معناداری	معناداری
سازگاری با اقلیم	۲۴/۷۰۹	۱۶	۰/۰۱۱	۹۵٪
ایمنی	۴۰/۲۸۹	۱۶	۰/۰۰۰	۹۹٪
مقیاس و تناسبات بصری	۳۷/۴۱۶	۱۶	۰/۰۰۲	۹۹٪
نورپردازی	۳۱/۶۹۱	۱۶	۰/۰۱	۹۵٪
ریتم و هماهنگی	۳۳/۹۸۴	۱۶	۰/۰۰۳	۹۹٪
مصالح (جنس، رنگ و بافت)	۴۲/۶۴۹	۱۶	۰/۰۰۰	۹۹٪
فرم در و پنجره	۵۳/۸۹۳	۱۶	۰/۰۰۰	۹۹٪
تزیینات جداره‌ها و سردر بنا	۴۵/۷۹۵	۱۲	۰/۰۰۰	۹۹٪

Authors, 2020

از نظر تأثیر شاخص‌های بعد عینی نماهای نئوکلاسیک بر کیفیت سیما و منظر شهری، همان‌طور که از جدول شماره (۶) مشخص می‌باشد، بیشتر پاسخ‌ها در حد میانه و متوسط می‌باشد. این امر نشانگر این است که شهروندان در تشخیص کیفیت سیما و منظر شهری به شاخص‌های بعد ذهنی کمتر از شاخص‌های بعد عینی اهمیت می‌دهند. با توجه به میانگین رتبه‌ای هر یک از موارد، نقش «تعادل و تقارن» نماهای نئوکلاسیک در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری با کسب امتیاز ۴/۳ بیشترین امتیاز و شاخص «هویت و معنا» با امتیاز ۳/۲ کمترین امتیاز را به خود اختصاص داده‌اند. به‌عبارت‌دیگر از دیدگاه شهروندان تعادل و تقارن نما نقش بیشتری نسبت به سایر شاخص‌های این بعد در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری دارند و حال‌آنکه آن‌ها نقش هویت و معنای نما را در بهبود کیفیت سیما و منظر شهری کمرنگ‌تر می‌دانند.

طرح‌های نواری افقی، سنتوری‌ها، احجام و اشکال مستطیلی و ترکیب آن‌ها با دایره و مربع که به چهار یا پنج بخش تقسیم‌شده‌اند، فاصله بین سطوح سنگ‌ها، قاب دور پنجره‌ها و وجود جان‌پناه و بالکن در نما همگی از عناصری هستند که با ایجاد تعادل و تقارن در نما ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری را موجب می‌گردند.

جدول ۶. میزان تأثیر شاخص‌های بعد عینی نماهای نئوکلاسیک بر سیما و منظر شهری از دیدگاه شهروندان

شاخص	میانگین رتبه‌ای	انحراف استاندارد	میانه (درصد)
سادگی و پیچیدگی	۳/۶	۰/۷۶۰	۶۰
ترکیب و هارمونی	۳/۴	۰/۷۲۵	۶۶
زیبایی و جذابیت	۳/۳	۰/۸۹۱	۵۶
هویت و معنا	۳/۲	۰/۹۴۱	۶۵
خوانایی	۳/۵	۱/۰۳	۶۹
تعادل و تقارن	۴/۳	۰/۵۸۰	۷۴
سادگی و پیچیدگی	۳/۶	۰/۷۶۰	۶۰

Authors, 2020

تعیین رابطه معناداری بین متغیرها (شاخص‌های بعد ذهنی و ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری) در جدول (۷) ارائه‌شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ازنظر پاسخگویان بین همه متغیرهای مستقل (شاخص‌های بعد ذهنی) با متغیر وابسته (کیفیت سیما و منظر شهری) با حداقل سطح اطمینان ۹۵٪ درصد ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین با توجه به پاسخ‌های جدول شماره (۶) می‌توان دریافت که شاخص‌های بعد ذهنی بر کیفیت سیما و منظر شهری تأثیر متوسطی دارد. البته مقدار تأثیر هرکدام از شاخص‌ها باهم متفاوت است. به‌گونه‌ای که ازنظر پاسخگویان شاخص «تعادل و تقارن» با

٪۷۴ درصد بیشترین و شاخص «هویت و معنا» با ٪۵۶ درصد کمترین تأثیر را در کیفیت سیما و منظر شهری دارد.

جدول ۷. میزان تأثیر شاخص‌های بعد عینی نماهای نئوکلاسیک بر سیما و منظر شهری از دیدگاه شهروندان

شاخص	کای اسکوئر	درجه آزادی	سطح معناداری	معناداری
سادگی و پیچیدگی	۲۲/۶۶۷	۱۲	۰/۰۰۰	٪۹۹
ترکیب و هارمونی	۳۶/۱۳۳	۱۶	۰/۰۰۱	٪۹۹
زیبایی و جذابیت	۴۲/۳۶۸	۱۶	۰/۰۰۰	٪۹۹
هویت و معنا	۲۶/۶۶۷	۱۶	۰/۰۰۴	٪۹۹
خوانایی	۲۳/۴۶۷	۱۶	۰/۰۰۴	٪۹۹
تعادل و تقارن	۲۶/۱۳۳	۱۲	۰/۰۱۶	٪۹۹
سادگی و پیچیدگی	۲۲/۶۶۷	۱۲	۰/۰۰۰	٪۹۹
ترکیب و هارمونی	۳۶/۱۳۳	۱۶	۰/۰۰۱	٪۹۹

Authors, 2020

۴. بحث و نتیجه‌گیری

معماری و شهرسازی به‌عنوان نمود کالبدی فرهنگ یک جامعه، در طول تاریخ علاوه بر اینکه متأثر از تعاملات فرهنگی، تغییرات سیاسی و اصلاحات اجتماعی بوده، بر الگوهای رفتاری افراد جامعه نیز تاثیر گذاشته است. نمونه‌ای از این تأثیرگذاری و تأثیرپذیری در نمای ساختمان‌های شهری قابل‌مشاهده است که در سال‌های اخیر، ساختاری ازهم‌گسیخته پیداکرده است.

در این تحقیق که باهدف بررسی تأثیر نماهای سبک نئوکلاسیک بر کیفیت سیما و منظر شهری انجام پذیرفت، نویسندگان ضمن حضور در محدوده مطالعاتی، با توزیع پرسشنامه‌های تحقیق در میان جامعه آماری به جمع‌آوری نظریات و دیدگاه شهروندان در خصوص نماهای نئوکلاسیک و تأثیر آن‌ها بر کیفیت سیما و منظر شهری در محله نیاوران پرداختند. پرسشنامه‌های مذکور شامل سؤالاتی بود که در دو بعد عینی و ذهنی، با سه مؤلفه عملکردی، ادراکی و بصری و شاخص‌های مربوط تهیه‌شده بود. تجزیه‌وتحلیل پرسشنامه‌های تکمیل‌شده نشان از تأثیر شاخص‌های موردبررسی تحقیق بر روی کیفیت سیما و منظر شهری داشت. این تأثیرپذیری در بعد عینی به‌مراتب بالاتر از بعد ذهنی بود. به‌طوری‌که میانگین رتبه‌ای شاخص‌های بعد عینی به‌جز شاخص ایمنی (۲/۹۱) همگی مقادیری بالاتر از (۳) را کسب نموده‌اند. حال‌آنکه در میان شاخص‌های بعد ذهنی این مقدار بین اعداد (۳/۲) الی (۳/۶) در نوسان است و تنها شاخص «تعادل و تقارن» با میانگین رتبه‌ای (۴/۳) بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده است.

در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان چنین اذعان نمود که از دیدگاه شهروندان شاخص‌های هر دو بعد عینی و ذهنی در ارتقای کیفیت سیما و منظر شهری تأثیر دارند اگرچه این تأثیرپذیری در میان شاخص‌ها متفاوت است اما نقش آنها در ارتقای کیفی سیما و منظر شهری و ملوبیت جداره های شهری کاملا مشهود است. طبق نظر شهروندان شاخص‌های عینی نقش پررنگ تری نسبت به شاخص‌های ذهنی دارند. با عنایت به اینکه عناصر موجود در نماهای نئوکلاسیک که در بخش‌های پیشین به آن‌ها اشاره شد، شاخص‌های عینی را بیشتر از شاخص‌های ذهنی پوشش می‌دهند، این امر می‌تواند یافته‌های تحقیق را تائید نماید. ساکنین محله و شهروندان ناظر این نوع نماها، بر این باورند که تصویری که آن‌ها مشاهده می‌کنند و نمایی که می‌بینند، نسبت به چیزی که در ذهن آن‌ها تداعی می‌کند، تأثیر بیشتری در کیفیت بصری نماها و جداره های شهری دارد. از این‌رو توجه به نورپردازی، تزیینات، رنگ و فرم و پیچیدگی نما در اولویت قرارگرفته و شاخص‌های هویت و معنا، تعادل و تقارن، درک ترکیب و هارمونی نما در رده‌های آخر اهمیت قرار می‌گیرد.

نتایج این تحقیق می تواند دغدغه مندی طراحان را برای استفاده از نماهای هویت بخش در بناها و جداره های شهری و نگرانی محققان را برای یافتن راهکارهای علمی برای پیشگیری از رواج نماهای غربی و بدون هویت ایرانی اسلامی بیش از پیش مطرح سازد.

همچنین مقایسه نتایج به‌دست‌آمده از این تحقیق با یافته‌های مطالعات پیشین و همسویی آن‌ها باهم تأییدی بر درستی آزمون‌ها و صحت یافته‌های تحقیق حاضر است. چنانچه مطالعات Mousavi sarvine baghi & Sadeghi, 2015 و Jennath & Nidhish, 2016 نشان می‌دهد مؤلفه‌های بصری و زیبایی‌شناختی نما در ارتقای کیفیت سیما و منظر

شهری مؤثر می‌باشند. همچنین نتایج مطالعات Karimi Azari et al, 2015 و Utaberta et al, 2012 مبنی بر اهمیت شاخص‌هایی چون مقیاس و تناسبات، هماهنگی، فرم، رنگ و مصالح نما در کیفیت‌بخشی به سیما و منظر شهری با یافته‌های تحقیق حاضر همسو بوده و یکدیگر را تائید می‌نماید. در پایان، با عنایت به یافته های تحقیق و محدودیت های موجود در انجام آن، پیشنهاد می گردد محققان و علاقه‌مندان به این حوزه ضمن آسیب‌شناسی جداگانه هر یک از ابعاد سه گانه «عملکردی»، «ادراکی» و «بصری»، به ارائه راهکارهای قانونی و اجرایی در کلان‌شهرها و جلوگیری از گسترش بیش‌ازحد این نماها در سایر شهرها بپردازند. همچنین پیشنهاد می گردد، خوانش این نوع نما ها را از حیث هویت و معنا بخشی به سیما و منظر شهری موردبررسی قرار دهند؛ و درنهایت با مقایسه تطبیقی نماهای مدرن و سنتی با نماهای نئوکلاسیک (رومی) وجوه تمایز و تشابه آن‌ها را در بحث سیما و منظر شهری تجزیه‌وتحلیل نمایند.

فهرست منابع

Abbasi, Z. (2016). Aesthetic standards of facades and desirable urban bodies with an emphasis on local identity (case study: between Motahri Square and the intersection of Hojat St. Qom). Urban Management, 16(47)255-276. [In Persian]

Abdullah Khan, G. (2006). City Images: been abandoned urban policies in Iran, Abadi Journal, and No. 53. [In Persian]

Amanpour, M. Tahbaz, M. Karimi Fard, L. (1400). Investigating the geometric proportions of modern residential buildings in Tehran with regard to visual beauty in order to improve urban design. New Perspectives in Human Geography, 13(3), 852-876. [In Persian]

Baft Shahr Consulting Engineers (2004). Preparation of the development model and detailed plan of the region and cooperation with the municipality of region one (development model of region one). Tehran Urban Planning and Studies Center. [In Persian]

Behzadfar, M. (2008). Dictionary of urban design concepts. The Tehran research project conducted at the Center for Urban Research and architecture. [In Persian]

Carmona, Mattew; Heath.Tim; Oc. Taner; Tiestess. Stive; (2003). Public place and urban space. Architectural press, London.

Cullen, G. (1961). Townscape. London: The Architectural Press.

Daneshjoo, Kh; Izadpanah, S. (2018). An analytical achievement of the impact of demographic factors on citizens' desire for neoclassical facades in order to promote identity and a sense of belonging to a place. Urban and Rural Management, 18(54):312-301. [In Persian]

Faizi, M and Asadpour, A. (2013). Recreating the process landscape, the squares of Tehran with the aim of promoting social interaction of citizens. Motaleat Shahri Journal. No. 7. [In Persian]

Farhoodi, R. and Timuri, I. (2010). Urban landscape, cultural identity or cultural industry. Proceedings of the National Conference of the urban landscape. Institute of Building and Housing Research Center academic jihad art culture. [In Persian]

Golipour, M; Shahabian, P; Aminzadeh Goharrizi, B. (1400). Reading the effective factors on the improvement of residential facades in Tehran from the perspective of activists. Urban and Regional Development Planning, 6(17), 119-146. [In Persian]

Golkar, k. (2008). Conceptual Evolution of Urban Visual Environment; From Cosmetic Approach through to Sustainable Approach. Olom e Mohiti Journal. No. 4. [In Persian]

Jam, F, Azamati, H. Qanbaran, A.H. Saleh Sadeghpour, B. (2018). Identification and classification of patterns the mind of architects in the aesthetic judgment of the facade of residential apartment buildings with the application of Q factor analysis; Architect's thought, 5(2):141-154. [in Persian]

Jennath, K. A. & Nidhish, P. (2016). Aesthetic judgement and visual impact of architectural forms: a study of library buildings. Procedia Technology, (24), 1808–1818.

Kamel Nia, H; Mahdovinejad, M. J. (2012). Acquaintance with contemporary architecture from east to west, Tehran: Alam Memar Est. [in Persian]

Karimi Azari, A. Safarnejad, M. (2016). Identifying the objective and subjective components effective in facade design in order to improve the identity of the urban landscape and increase the sense of belonging

16(70), 73-68. 2019.84971bagh10.22034/: D [in Persian].

Mousavi Sarvine Baghi, E. Sadeghi, A. R. (2016). Presentation The process of designing urban walls in order to improve visual qualities urban landscape aesthetics (case study: Ahmadabad Street, Mashhad). Urban management, 43(15):99-114. [In Persian]

Pahlavan, A. Habib, F. Zare, L. (2018). Investigating new construction technologies in Tehran residential high-rises from the perspective of aesthetic patterns, Naqsh-e-Jahan, 2(9), 91-103. [In Persian]

Pakzad, J, (2005), Design Guidelines of urban spaces in Iran. Tehran, Tarh Nashr Piam sima. [In Persian]

Pakzad, J. (2008). Theoretical and urban design process, Tehran: Shahidi publication. [In Persian]

Safavi, S. A. (2018). Leveling facing the challenges of facade design and urban walls, Urban Designers Association, 1(2), 3-6. [In Persian]

Sangtarash, F; Karimi Fard, L. (1400). Investigating the causes of the appearance of the neoclassical (Roman) facade with an emphasis on John B. Watson's behavioral approach (case study: residential buildings in Shahin Shahr), Modern Architecture Research Studies, 2(1), 118-97. [In Persian]

Saray-e- Mahaleh Niavaran. (2013). Description of Niavaran neighborhood, social and cultural deputy of Tehran Municipality. [In Persian]

Sharifian thani, M, (2001). Citizen participation in urban governance and urban management. Modiriat Shahri Journal. No. 2. [In Persian]

Swaffield, S. (2005). Landscape as A Way of Knowing the World. In: Harvey, S. fieldhouse, ken, Hopkins, john (ed.) The Cultured Landscape; Designing the Environment in The 21st Century. Routledge.

Tehran Municipality (2018). Detailed plan of the first district of Tehran. [In Persian]

Utaberta, N. Jalali, A. H. Johar, S. Surat, M. & Che-Ani, A. I. (2012). Building Facade Study in Lahijan City, Iran: The Impact of Facade's Visual Elements on Historical Image. International Journal of Humanities and Social Sciences, 6(7), 1839-1844.

Yousefi Kho, Z. (2014). Principles of building facade design, Tehran: ASR-e- Kankash Publications. [In Persian]

of the citizens, Journal City landscape research, NO 6. [In Persian]

Karimimoshaver, M. Mansouri, A, S & Adibi, A. A. (2010). Relationship between the Uurban Landscape and Position of tall Building in The City, Bagh e Nazar Journal, 7rd time, No. 13. [In Persian]

Kasravi, R. (2018). From Aesthetic to the Aesthetics of Residential Building Facades in District 17 of Tehran Municipality. Journal of Art and Civilization of the Orient, 5(18), 7-14. [In Persian]

Khakhzand, M. Mohammadi, M. Jam, F. & Aghabozorgi, K. (2014). Identification of factors influencing urban facade's design with an emphasis on aesthetics and ecological dimensions Case study: Valiasr (A.S.) Street –Free Region of Qeshm. Motaleate Shahri, 3(10), 15-26. [In Persian]

Kholoosi, A. Behzadfar, M. & Mohammadi, M. (2014). Defining the Influential Criteria on Designing the Urban Façade with Emphasis on Aesthetical Signifiers. Journal of Sustainable Architecture and Urban Design, 2(1), 27-42. [In Persian]

Kiani, A. and Salari Sardari, F. (2011). Studying Priorities for Designing Urban Landscape of Public Spaces in Assalouyeh Using ANP Model, Bagh e Nazar Journal, 8rd time, and No. 18. [In Persian]

Lynch, K. (1985); Site Planning; MIT, Cambridge, Mass.

Mahmoudi, S, A. (2006). Urban landscape overview of several theories, Abadi Journal, No. 53. [In Persian]

Mansour, H. (2015). The lost identity of the city: the case of Damascus. Presented at the CITTA 8 Th Annual Conference on Planning Research, AESOP TG Public Spaces & Urban Cultures Event. Portugal, Porto University.

Mohammadi, M. (2019). Redefining the Semantic Implications of Facades in Adaptation to Emotional Response of Observers Case Study: Shariati Street, Tehran. Journal of Architecture and Urban Planning, 11(21), 39-58. [In Persian]

Montazer, B; Soltanzadeh, H; Hosseini, S. B. (2018). Explaining the influence of the Russian neoclassical architecture of the 18th and 19th centuries on the architecture of administrative-service buildings in Iran (Qajar and Pahlavi I era), Bagh Nazar.